

BETROELSESBEGRÆBET OG KRAVET OM MATERIEL FORMUEFORSKYDNING

AF DORTHE BORGGAARD KRISTOFFERSEN

1. MATERIEL FORMUEFORSKYDNING

Straffelovens kapitel om berigelsesforbrydelser stiller et gennemgående krav om materiel formueforskydning, et tab og en dertil svarende vinding. Kravet antages generelt opfyldt, hvis der opstår en væsentlig tabsrisiko.¹⁾ Kravet til risiko for tab må dog i det konkrete tilfælde bestemmes ud fra retsforholdet mellem skadelidte og skadevolder.²⁾ Man kan tale om en lempelse af tabsrisikokravet, når det konkret kan opfyldes ved en risiko, der er mindre væsentlig end den risiko, der almindeligvis kræves.

I en række afgørelser har det været nødvendigt at vurdere, om der forelå en væsentlig tabsrisiko, men i afgørelserne lades det uoplyst, hvilke elementer i retsforholdet, der bestemmer tabsrisikokravet.

I U 70.838 V havde en sparekassedirektør, uden bemyndigelse, ydet en større kassekredit. Bevillingen skete på baggrund af regnskabsmæssige oplysninger om kundens virksomhed og kendskab til en forbedring af dennes eksportmuligheder. Kundens virksomhed gik konkurs med tab for sparekassen til følge. Landsretten fandt, der var indset en betydelig tabsrisiko og dømte for mandatsvig.

I U 84.619 V havde en direktør og et bestyrelsesmedlem, uden bemyndigelse, ved indgåelse af en aftale om et gods, forpligtet en sparekasse for ca. kr. 14.470.000. Der var indgået en mundtlig aftale med et aktieselskab, hvorefter dette skulle være den reelle aftalepart. Byretten dømte for mandatsvig. Landsretten vurderede, at aktieselskabet havde været forpligtet over for sparekassen fra det tidspunkt, hvor sparekassen indgik aftalen om godset. Da der ikke fandtes at være indtrådt en væsentlig tabsrisiko, frifandtes de tiltalte.

I U 82.667 V havde en ejendomsmægler forbrugt penge betroet ham ved en hushandel. Dertil havde han ved udnyttelse af en vildfarelse bestemt nogle reklamefirmaer til at yde sig kredit. Tiltalte afgav alene tilståelse vedrørende underslæb. Anklagemyndigheden anførte, at tilståelse og domfældelse for underslæb bør medføre domfældelse for bedrageri, da der i kraft af tiltaltes betalingsevne forelå samme tabsrisiko i begge tilfælde. Landsretten frifandt for bedrageri da tabstilregnelser i denne henseende ikke var bevist og udtalte, at "der må stilles større krav til den tabsrisiko, som skal foreligge som forudsætning for domfældelse for bedrageri i forbindelse med opnåelse af kreditter... end til den risiko som begrunder domfældelse for underslæb, når der sker forbrug af betroede midler."

I den sidste afgørelse fremhæves det, at betroelsesforholdet som retsforhold er karakteriseret ved elementer, der bevirker en lempelse af tabsrisikokravet i kapitlet om

berigelsesforbrydelser. Dette er overensstemmende med, hvorledes den strafferetlige teori vurderer kravene til tabsrisiko ved anvendelse af underslæbsbestemmelsen.

I situationerne omfattet af § 278, stk. 1, nr. 3, foreligger et betroelsesforhold mellem skadelidte og skadevolder, og der er som regel tale om et betroelsesforhold i tilfældene omfattet af § 278, stk. 1, nr. 1. Begge bestemmelser antages at finde anvendelse ved blot en mindre væsentlig tabsrisiko³⁾. Når der foreligger et særligt betroelsesforhold, kan kravene til tabsrisiko lempes yderligere⁴⁾.

Betroelsesforholdet er et retsforhold, der må antages at kunne foreligge i medfør af aftale, branchenormer eller individuelle omstændigheder.⁵⁾ Waaben beskriver betroelsens hovedkarakteristik som en pligt til at opbevare et formuegode i en anden persons interesse.⁶⁾ Dermed tillægges det betydning, hvem der har den overvejende interesse i varetægten af formuegodet.⁷⁾ Ifølge Kommenteret Straffelov taler det for, at der foreligger betroelse, at der er sat meget snævre rammer for varetægten; jo mere den varetagende kan råde over formuegodet, og i jo højere grad han kan gøre det i egen interesse, jo mere taler det imod, at der foreligger betroelse⁸⁾. Det er dermed af betydning, i hvilken udstrækning den varetagende retmæssigt kan råde over formuegodet. Ifølge Hurwitz foreligger betroelse ved pligt til at holde penge afsondrede, medens det klare tilfælde af manglende betroelse foreligger, når der er fri rådighed over pengene, og rådigheden kan foretages i den varetagedes interesse. Ifølge Hurwitz taler kontrol af varetægten for betroelse⁹⁾ - det er ikke alene afgørende, hvilken retmæssig rådeadgang, der foreligger, men også hvorledes det kontrolleres, om denne overholdes.

I det følgende vil de enkelte dele af betroelsesforholdet undersøges særskilt med henblik på at fastslå, om de kan indvirke på tabsrisikoen ved et retsforhold og bestemme tabsrisikokravet i kapitel 28. Relevansen af de enkelte forhold vil blive belyst ud fra de særlige lovmæssige krav, der stilles til aktieselskaber, der driver pengeinstituts- eller forsikringsvirksomhed. Pengeinstitutter og forsikringsselskaber (der beskæftiger sig med livs- eller pensionsforsikring) har midlertidigt indlåneres/forsikringstagernes penge i deres varetægt.

2.1. KONTROLLEN MED DEN VARETAGENDE PERSON

Det er et selskabs bestyrelses opgave at føre tilsyn med direktionen (ASL. § 54, stk. 2). Der stilles intet generelt krav om, at bestyrelsen er personelt adskilt fra direktionen. Det er tilstrækkeligt, at bestyrelsens flertal ikke består af direktører, og at bestyrelsesformanden ikke er direktør (ASL. § 51, stk. 2, og ASL. § 56, stk. 1)¹⁰⁾. Når imidlertid selskabets virksomhed er pengeinstitutsvirksomhed, er det lovmæssigt sikret, at direktørerne i pengeinstituttet ikke er medlem af dettes bestyrelse (PL. § 17, stk. 1). Bestyrelsen som tilsynsmyndighed er dermed fuldstændig selvstændig i forhold til den persongruppe, der kontrolleres (sml. FVL. § 93, stk. 1).

Det kan følge af et aktieselskabs vedtægter, at der i bestyrelsen skal være en repræsentant for en offentlig myndighed, men der gælder ikke lovmæssige krav derom (ASL. § 49, stk. 2). Det er imidlertid en konsekvens af retsforholdet til indlåner/forsikringstagere, at der i bestyrelsen som kontrollerende organ skal indgå en person

valgt af ministeren til sikring af indlåneres/forsikringstageres interesser. Dette gælder bankvirksomhed og livs- og pensionsforsikringsvirksomhed (PL. § 9, stk. 1, FVL. § 83)¹¹⁾.

Forsikringsselskaber og pengeinstitutter er i øvrigt underlagt kontrol af Finanstilsynet (PL. § 49, stk. 1, FVL. § 237, stk. 1).

Større pengeinstitutter skal have en intern revisionsafdeling, der foretager kontrol uafhængigt af selskabets daglige ledelse og i samarbejde med den eksterne revisor (Bek. 1989-12-05 nr. 746, § 5 stk. 2)¹²⁾.

I fortolkningen af berigelsesforbrydelseskapitlet er det tillagt betydning for beskyttelsen af skadelidtes ret, om han løbende har sikret sin ret. Det kan være samtykke, at en person ikke hindrer fortsat overskridelse af bemyndigelse eller af aftalt rådegang på trods af kendskab til krænkelser og mulighed for at hindre denne.

Medd. 60/1986: En mand havde hævet på et Dankort, selv om han vidste, at der ikke var dækning for beløbene på kontoen. Banken havde dagligt konstateret overtrækkene uden at gribe ind. Retten frifandt "når henses til det af forsvareren anførte med hensyn til bankens passive holdning overfor de næsten daglige overtræk på kontoen igennem ca. en måned, selvom banken effektivt kunne have grebet ind når som helst". Jvf. Medd. 73/1986 og VLD. 15.1.1974¹³⁾.

Manglende kontrol med skadevolders overholdelse af sin bemyndigelse anses også generelt som en formildende omstændighed under straffastsættelsen efter kapitlet om berigelsesforbrydelser se f.eks. Medd. 6/1984, 28/1984, 115/1986, 45/1989, 9/1991.

Det er en væsentlig del af reguleringen af pengeinstituts- og forsikringsvirksomhed, at virksomheden udøves under kontrol. Dette taler for et betroelsesforhold mellem indlånerne/forsikringstagerne og selskaberne. Kontrollen med virksomheden i pengeinstitutter og forsikringsselskaber må antages at medvirke til, at der er en begrænset tabrisiko ved retsforholdet til forsikringsselskabet eller pengeinstituttet for indlåner/forsikringstager.

2.2. DEN VARETAGENDE PERSONS INTERESSE

Forudsætningen for, at der kan antages at foreligge betroelse, er, at varetægten af formuegodet i væsentlig grad er i hvervgiverens interesse. I erhvervsforhold kan den varetagende have en vis egen interesse i varetægten; dette er også tilfældet ved banker, der lever af at anbringe indskydernes penge.

Der kan let indtræde en fremmed forretningsmæssig interesse i varetægtsforholdet relateret til det varetagende selskab. For pengeinstitutter gælder et krav om tilsynets samtykke til långivning og sikkerhedsstilling til personer eller virksomheder, som gennem aktiebesiddelse eller på anden måde direkte eller indirekte har en afgørende indflydelse på pengeinstituttets dispositioner, jf. PL. § 27, stk. 1¹⁴⁾. (Sml. FVL. § 144, stk. 1¹⁵⁾).

Ved Pengeinstitutsloven og Forsikringsvirksomhedsloven er sikret mod de fremmede forretningsmæssige interesser hos direktører, vicedirektører, underdirektører, dermed ligestillede, interne revisionschefer og vicerevisionschefer, samt andre

ledende medarbejdere med et særligt ansvar for fonds- eller valutafunktionen, der kan foreligge, når disse for egen regning udfører eller deltager i spekulationsforretninger (PL. § 19, stk. 1, og FVL § 90, stk. 1)¹⁶.

En direktør i et aktieselskab kan have økonomiske interesser i andre virksomheder eller være erhvervsmæssigt beskæftiget der. Disse fremmede forretningsmæssige interesser behøver ikke at berøre hans hverv som direktør og de interesser, han i denne forbindelse er forpligtet til at varetage. Det kan imidlertid blive tilfældet, at de fremmede interesser kommer til at vedrøre hvervet som direktør og måske ligefrem bliver stridende med de interesser, der skal varetages i dette. Det indgår i retsforholdet mellem indlåner og det varetagende selskab, at ingen direktør, vicedirektør, underdirektør, ligestillede intern revisionschef, vicerevisionschef eller filialbestyrer ejer eller driver selvstændig erhvervsvirksomhed eller som bestyrelsesmedlem, funktionær eller på anden måde deltager i ledelsen eller driften af anden erhvervsvirksomhed end pengeinstituttet [(jf. PL. § 19 c, stk. 1, sml. FVL. § 92 a, stk. 1)]. Ifølge PL. §§ 19 c-19 g og FVL. §§ 92 a-92 f gælder en række undtagelser fra forbuddet. Undtagelserne er afgrænset i forhold til, hvilke af den varetagende persons interesser, der er fremmede i relation til hvervet i pengeinstituttet eller forsikrings-selskabet, og i forhold til hvilke interesser, der er forretningsmæssige, – et hverv i en forening kan eksempelvis tjene et rent almennyttigt eller ideelt formål. Desuden er undtagelserne afgrænset i forhold til en reel risiko for interessekonflikt¹⁸). Retsforholdet er dermed søgt isoleret fra fremmede forretningsmæssige interesser hos de overordnede varetagende, hvilke almindeligvis indebærer en reel, men måske mindre risiko for interessekonflikt¹⁷).

Ved retsforhold, hvori der ikke indgår varetægtsforhold, kan der også foreligge en betydelig lovmæssig begrænsning af den varetagendes interesser. Den statsautoriserede revisor er offentlighedens tillidsrepræsentant. Ved lov om statsautoriserede revisorer § 10, stk. 2, forpligtes revisor til ikke at påtage sig stilling som bestyrelsesmedlem, direktør, administrator, likvidator eller som ansat i en virksomhed, der driver anden erhvervsvirksomhed end revisorvirksomhed. Revisorstillingen er uforenelig med besiddelse af en sådan ejerandel i en virksomhed, der driver anden virksomhed end revisionsvirksomhed, at revisor får indflydelse på eller en mere betydelig økonomisk interesse i den pågældende virksomhed (LSR. § 10, stk. 3). Stilling som revisor forudsætter, at ingen statslig eller kommunal tjenestemandstilling eller anden fastlønnet stilling i offentlig virksomhed haves (LSR. § 10, stk. 1). Revisor forudsættes alene at handle ud fra offentlighedens interesse, når han handler i sit hverv.

Ved varetægt af hvervgivers formuegode kan der foreligge et særligt betroelsesforhold. Dette er tilfældet, når en advokat har klientmidler i sin varetægt¹⁹). Retsplejeloven omhandler forholdet mellem advokat og klient. En advokat skal som advokat og i økonomisk hverv i øvrigt være tillids- og agtelsesværdig (§ 126, stk. 3, § 138) og udførelsen af advokatvirksomheden skal være grundig, samvittighedsfuld og i overensstemmelse med hensynet til klienten (§ 126, stk. 1). Ifølge Retsplejelovens § 122, stk. 2, er udøvelsen af advokatvirksomhed uforenelig med nogen stilling i det offentlige tjeneste. Herudover gælder sandsynligvis en norm om, at advokaten i

retsforholdet til klienten i vid udstrækning varetager dennes interesse og handler med særligt begrænset egen forretningsmæssig interesse. Når klienten overlader et formuegode til sin advokat i betroelse, er der for ham i dette retsforhold en forventning om en særligt begrænset tabsrisiko. Underslæbsbestemmelsens tabsrisikokrav er sat særligt lempeligt i en række sager om advokatunderslæb²⁰⁾.

I U 57.649 Ø havde en advokatfuldmægtig foretaget belåning af nogle obligationer af en værdi kr. 40.000, som var deponeret hos advokatfirmaet af en klient. Advokatfuldmægtigen købte herefter en fast ejendom. Han havde inden eget køb modtaget en række købstilbud på ejendommen og solgte den videre for kr. 670.000 mod kontant udbetaling kr. 250.000. Obligationerne blev frigivet.

Der dømtes for underslæb "idet det måtte have stået tiltalte klart, at han havde udsat ejerne af obligationerne for en økonomisk risiko". Tabstilregningskravet lempedes dermed, således at det omfatter en ikke-væsentlig tabsrisiko²¹⁾.

I U 56.564 Ø havde en advokat en manko på kr. 30.026 kr. på sin klientkonto. Efter at mankoen blev konstateret, inddækkede han beløbet i løbet af 10 dage. Han blev dømt for underslæb med den begrundelse, at han ikke kunne udbetale klientmidlerne på anfordring og alene kunne foretage udbetaling ved realisation af illikvide aktiver. (Ligeledes U 90.503 Ø).

Som følge af EU-direktivet 1993/22 er der indført et spekulationsforbud for visse ledende medarbejdere i fondsmæglerselskaber (jf. Fondsmæglerselskabsloven, FMSL, § 12, som ændret ved lov nr. 475 af 10. juni 1997) samt et forbud for ledelsen mod deltagelse i anden erhvervsvirksomhed (FMSL, § 11).

Der er ikke langt fra den situation, hvor kontrahenten forventer, at medkontrahenten vil handle fuldt ud i hans interesse til den situation, hvor medkontrahenten forventes at have særlige personlige kvaliteter. Som følge af 2. samordningsdirektiv, skadesforsikringsdirektivet og livsforsikringsdirektivet kan tilladelse til at drive et pengeinstitut eller forsikringselskab nægtes, hvis et direktions- eller bestyrelsesmedlem skønnes ikke at have fyldestgørende erfaring til at udøve stillingen eller hvervet, eller i stilling eller hverv har udvist en sådan adfærd, at der er grund til at antage, at den pågældende ikke vil varetage stillingen eller hvervet på forsvarlig måde (PL, § 6, stk. 6, FVL, § 9 a, stk. 1). Nægtelse af tilladelse kan også begrundes i selskabets ejerskab (PL, § 6, stk. 7, og FVL, § 9 a, stk. 2) Kravene gælder også ved fondsmæglerselskaber (FMSL § 5, stk. 6 & 10). Ved lov nr. 475 af 10. juni 1997 indførtes et forbud mod, at en person bestrider hvervet som direktør i et pengeinstitut, forsikringselskab eller fondsmæglerselskab, når vedkommende er genstand for universalforfølgning (jf. PL, § 19 a, stk. 6, FVL, § 91, stk. 6, FMSL, § 12 a). Forbuddet er begrundet i, at en person ikke bør bestride et hverv som direktør i de pågældende selskaber, når vedkommende ikke er i stand til at foretage en ansvarlig forvaltning af sin egen formue²²⁾.

Ved loven indførtes ligeledes en begrænsning af, hvor mange eksterne bestyrelsesposter ledende medarbejdere må have (jf. PL, § 19 h, FVL, § 92 g).

Begrænsningen skal sikre, at de ledende medarbejdere koncentrerer sig om deres hverv i hovedstillingen.

Aftale, civilretlige bestemmelser eller branchenormer kan bevirke, at den varetagedes egeninteresser af bestemt karakter i retsforholdet er hindret, eller at retsforholdet er isoleret fra den varetagedes fremmede forretningsmæssige interesser som sådan. Ved flere erhverv er begrænsning af varetagende personers forretningsmæssige interesser en væsentlig del af reguleringen af erhvervet. Når den varetagende i et retsforhold handler fuldt ud i hvervgivers interesse, begrænses tabsrisikoen ved retsforholdet, og tabsrisikokravet må antages at kunne lempes.

2.3. DEN VARETAGENDE PERSONS RÅDEADGANG

Et sidste kriterium i vurderingen af foreliggende betroelse er omfanget af den varetagedes retmæssige rådeadgang over formuegodet. Kriteriet er delvist sammenfaldende med de forudgående.

I selskaber med almindelig virksomhed er et bestyrelsesmedlem eller en direktør legitimeret til at handle med retsvirkning for selskabet (jvf. ASL. § 60, stk. 2). Ifølge PL. § 20 kan en enkelt bemyndiget person ikke handle med retsvirkning for et pengeinstitut, medmindre revisorerne har erklæret, at forretningsgangene er sikkerhedsmæssigt betryggende, og bestyrelsen har besluttet således. Finanstilsynet skal orienteres herom. Ved vid bemyndigelse skal der således være sikret mod overskridelser af bemyndigelsen, det være sig uagtsomme eller forsætlige; den vide bemyndigelse skal udøves under kontrol. Man har dermed underlagt den vide bemyndigelse en vis faktisk begrænsning og begrænset den risiko, der almindeligvis foreligger ved, at det er enkeltpersoner, der leder et selskabs virksomhed. Se også FVL. § 97.

Begrænsningen kan ses i sammenhæng med forbuddet mod arbejdende bestyrelsesformænd i børsnoterede selskaber (jvf. ASL. § 51, stk. 3). En bestyrelsesformand kan ved stiltiende accept fra bestyrelsesmedlemmerne eller i kraft af sædvane i selskabet have en vis kompetence til at handle på vegne af bestyrelsen²⁴). Den arbejdende bestyrelsesformand er udover bestyrelsesopgaver tillagt almindelige opgaver i selskabet; det kan være opgaver, der ellers ville tilkomme direktionen²⁵). Den arbejdende bestyrelsesformand kan dermed som enkeltperson have en meget vid rådeadgang i selskabet. Denne magtkoncentration hos en enkelt person kan være uheldig i forhold til de interesser, der skal varetages. Dette er baggrunden for forbuddet mod arbejdende bestyrelsesformænd i visse selskaber²⁶).

Enkeltpersoners rådeadgang i et formueanliggende kan også kaldes vid, når kompetencens karakter bevirker, at bemyndigelsens overholdelse er ukontrollabel. Ifølge Pengeinstitutslovens § 19 a, stk. 7, må samme person ikke varetage kasse- og bogholderfunktionen i pengeinstituttet, medmindre revisionen erklærer, at forretningsgangene er sikkerhedsmæssigt betryggende. Bestyrelsen skal beslutte dette, og Finanstilsynet skal underrettes.

Tabrisikoen for hvervgiver ved et retsforhold må antages at kunne være begrænset ved, at ingen varetagende enkeltperson kan råde med vid økonomisk virkning for hvervgivers ret. I øvrigt må tabsrisikoen antages at kunne begrænses derved, at ingen

varetagende person fristes til at anvende formuegodet uretmæssigt eller kan skønne over, hvorledes der retmæssigt kan handles.

3. KONKLUSION

Et retsforhold kan være isoleret fra varetagedes fremmede forretningsmæssige interesser, og/eller det kan være hindret, at retsforholdet kan udnyttes af den varetagende i egen interesse, som det ellers ud fra dets karakter var muligt. I retsforholdet kan den varetagedes bemyndigelse være begrænset således, at han har begrænset adgang til at handle med virkning for hvervgivers ret. Ligeledes kan det være sikret, at den varetagende ikke kan skønne over sin egen bemyndigelse eller blive fristet til at overskride den. I retsforholdet kan der foreligge kontrol med, at den varetagende ikke overskrider sin bemyndigelse eller handler stridende med hvervgivers interesse.

At den varetagende har en begrænset bemyndigelse, at overholdelse af denne bemyndigelse kontrolleres, og at det er hvervgiver, der har den overvejende interesse i varetægten af formuegodet, taler for, at der foreligger "betroelse".

Kravet til foreliggende tabsrisiko stilles lempeligere i de delikter, hvor gerningsindholdet som regel indebærer et betroelsesforhold. Tabsrisikokravet stilles især lempeligt ved særlige betroelsesforhold.

Et aktieselskab varetager aktionærernes interesser. Når et aktieselskab er et pengeinstitut eller et livsforsikrings- eller pensionsforsikringsselskab, overlades selskabet en pengesum af tredjemand, og der skal tilbagebetales under visse aftalte betingelser. Når et selskabs virksomhed består i indgåelse af sådanne aftaler, stilles særlige lovmæssige krav til selskabets organisation, hovedsageligt af hensyn til indlånere/forsikringstagere. Ved forsikringsvirksomhedsloven og pengeinstitutsloven er det herefter anset for væsentligt, at virksomheden i pengeinstitutter og forsikringsselskaber er underlagt særlig kontrol, og at de personer, der leder selskabets virksomhed, har begrænsede fremmede forretningsmæssige interesser og begrænsede interesser i retsforholdet til indlånere/forsikringstagere. Lovgivningen kræver, at enkeltpersoners bemyndigelse er begrænset.

De lovmæssige krav sikrer et betroelsesforhold til låntagere/forsikringstagere og bevirker, at de ikke udsættes for en større tabsrisiko end nødvendigt.

I "Det kriminelle forsæt" fastslår Knud Waaben, at kravet til tabsrisiko i kapitlet om berigelsesforbrydelser bestemmes af retsforholdet mellem skadelidte og skadevolde²⁷⁾.

Afgrænsningen af en varetagende persons bemyndigelse, afgrænsningen af hans forretningsmæssige interesser og kontrollen med bemyndigelsens overholdelse er elementer i et retsforhold. På baggrund af tabsrisikokravene i underslæbsbestemmelsen og på baggrund af selskabslovgivningen er der grund til at tro, at de nævnte forhold er relevante ved bestemmelsen af tabsrisikokravet efter straffelovens kapitel 28. Betroelsesforholdet er alene nævnt udtrykkeligt som relevant omstændighed ved underslæb. Som det imidlertid fremgår af de selskabsretlige bestemmelser, kan elementerne i betroelsesforholdet også foreligge ved varetagelsen af et formueanliggende. Det synes nærliggende at antage, at der kan foreligge et betroelsesforhold

ved varetagelsen af et formueanliggende, og at tabsrisikokravet efter mandatsvigsbestemmelsen dermed kan lempes.

Adresse: Dorthe Borggaard Kristoffersen,
Østerbrogade 85, 26,
DK-2100 København Ø.

Noter:

- 1) Waaben; Strafferettens specielle del p. 86, Kommenteret Straffelov II p. 353.
- 2) Waaben; *"Det kriminelle forsæt"* p. 291.
- 3) Kommenteret Straffelov II p. 370 og 375.
- 4) Kommenteret Straffelov II p. 354 og 374.
- 5) Kommenteret Straffelov II p. 373, Waaben; Strafferettens specielle del p. 111, Hurwitz; Spec. D. p. 416 f.
- 6) Waaben; Strafferettens specielle del p. 111.
- 7) Waaben; Strafferettens specielle del p. 112.
- 8) Kommenteret Straffelov II p. 373.
- 9) Hurwitz; speciel del p. 416 f.
- 10) FT. 72/73 A sp. 4484, Betænkning nr. 540, 1969, p. 103.
- 11) Erhvervsudvalgets bet. 1992-12-11 (FT. 92/93 B s. 424).
- 12) FT. 92/93 A sp. 1693.
- 13) Refereret i Kommenteret Straffelov II p. 382.
- 14) FT. 73/74 A sp. 330.
- 15) FT. 88/89 A sp. 3377.
- 16) FT. 84/85 A sp. 2218, FT. 80/81 A sp. 1564, FT. 96/97 L. 219 af 9.4.1997 sp. 23 f., 38.
- 17) FT. 73/74 A sp. 322, FT. 80/81 A sp. 1564, FT. 89/90 A sp. 3362, FT. 96/97 L. 219 af 9.4.1997 sp. 24.
- 18) FT. 96/97 L. 219 af 9.4.1997 sp. 25 f., 40 ff., 32-36.
- 19) Kommenteret Straffelov II p. 354+374.
- 20) Kommenteret Straffelov II p. 354+374.
- 21) Beth Grothe Nielsen i NTfK. 1976.144.
- 22) FT. 96/97 L. 219 af 9.4.1997 sp. 24, 32, 39.
- 23) FT. 96/97 L. 219 af 9.4.1997 sp. 26, 36, 42.
- 24) Betænkning nr. 540, 1969, p. 105.
- 25) Werlauf og Nørgaard; *"Vedtægt & Aktionæraftale"* (1987) p. 216.
- 26) FT. 92/93 A. sp. 1602.
- 27) Waaben; *"Det kriminelle forsæt"*, p. 291.